Єднаймося в Просвіті!

Галицька Просвіта

Кати знущаються
над нами,
А правда наша
п'яна спить.
Тарас ШЕВЧЕНКО

22 (437)
30 травня 2013 р.

Тижневик "Галицька Просвіта" * Засновник – Івано-Франківське ОО ВУТ "Просвіта" ім. Т. Шевченка * Свідоцтво – ІФ № 521 від 15.06.2004 р. * Шеф-редактор – Степан Волковецький * Головний редактор – Богдан Вівчар * Літературний редактор – Ірина Шумада * Верстка – Марія Дзебчук * Набір – Наталія Дяченко * Друк – КП фірма "ЛІК" * Тираж – 2000 примірників * Замовлення – № 1049 * Наша адреса: 76018, м. Івано-Франківськ, вул. М. Грушевського,18 * тел. (0342) 75-05-86, * тел./факс (03422) 2-38-67 * e-mail: oblasna-prosvita@ukr.net * http://uaprosvita.if.ua/ * Наші реквізити: Р/р 26003300012896 в ПАТ "Ідея Банк" МФО 336310, код 04929075. * За зміст і достовірність інформації у рекламі відповідає рекламодавець * Редакція не завжди поділяє позицію авторів публікацій і подає матеріали для дискусії * За точність викладених фактів відповідає автор * Редакція застерігає за собою право редаґувати і скорочувати матеріали * Листування з читачами – тільки на сторінках газети

КОЛОНКА РЕДАКТОРА

БІЛО ЦВІТУТЬ КАШТАНИ...

ПРОТИ ВЛАДИ ВЖЕ Й ПРИРОДА

З усіх постантифашистських новин мене вразили навіть не фальшиві виправдання організаторів цього ганебного ходу і дій їхніх чільників, не інформація про те, що влада, фактично вигнавши людей на заробітки в чужину, не цікавлячись ними й не надаючи їм аніякісінької допомоги й захисту враз згадало, що з них можна здерти податок із заробленого, не несподіване об'єднання УНП і РУХу, яке знову веде до розколу, не...

Мене вразило повідомлення, що в столиці нарешті зацвіли каштани, закуплені в далекій Італії, які напровесні так завзято садив у лакованих штиблетах перед камерами всіх телеканалів владний посадовець голова КМДА Олександр Попов. Скільки було понту, мовляв, хоч і заплатили за 285 деревець майже мільйон гривень, але тепер їх ніяка міль не з'їсть і фітоболячка не вразить. Але де було тим деревцям знати, що це все – туфта, що вони – просто підстава, що не коштують вони три тисячі гривень, і не з Італії, вони приїхали. А може, й з Італії, але ніякі вони не особливі.

Із майже трьохсот саджанців «породистими», себто елітними, сорту Бріотті, виявилися лише два. Вони ж і зацвіли червонуватим кольором. Всі інші – наші, рідні, білі. А ті особливі, подейкують в Інтернеті, можливо, милують око господаря якоїсь резиденції чи маєтку. Словом, ані сорому, ані сумління...

Каштани, зрозуміло, не винні. Але у світлі їхніх палаючих свічок особливо яскраво проявилась поголовне злодійство цієї влади. Крадуть усе і всюди. Крадуть відкрито, відверто, безсоромно. Щоправда, можна зрозуміти, що якийсь бідака лізе в копанку і довбає вугілля, аби продати й вижити, хтось у лісі зрубав на дрова дерево, аби зігрітись... Але просто серед білого дня на очах усієї людності!

То що нам вірити запевненням влади, що вона задля порятунку держави хоче приватизувати чи передати в оренду найважливіший стратегічний об'єкт України – газотранспортну систему (ГТС)?

Ми вже переконались у її лукавстві й підступності у час проведення антифашистського шабашу. Ми знаємо, як переконувала всіх у покращенні вже сьогодні, як з допомогою силовиків змінювала волевиявлення людей на виборах... І таких прикладів лукавства і підступності безліч. І вже сама природа постає проти кривди своїм цвітінням, відкриваючи правду.

Чи пробудяться нарешті українці і стануть за правду? Ось питання до кожного з нас.

Богдан ВІВЧАР

НАШІ СВЯТА

ВШАНУВАЛИ БОРЦІВ

Прикарпаття відзначило День героїв. У рамках свята в Івано-Франківську відбулася урочиста хода ветеранів визвольних змагань, святочне віче, академія, присвячена 70-ій річниці створення Першої української дивізії «Галичина» УНА.

Свято розпочалося із ушанування засновника ОУН Євгена Коновальця, поминальної Літургії та покладання квітів до його монумента. Вклонитися Коновальцю прийшли представники місцевої влади, колишні вояки УПА.

До Дня героїв в Івано-Франківському музеї визвольної боротьби імені Степана Бандери провели наукову конференцію на тему «Дивізія «Галичина» – історія та персоналії». Учасники конференції мали змогу оглянути виставку автентичних матеріалів а історії дивізії, зокрема світлини, документи, відзнаки.

У неділю ветерани визвольної боротьби, їхні діти й онуки пройшли урочистою ходою вулицями обласного центру до Вічевого майдану, де відбулося урочисте віче. Представники громадських патріотичних організацій, влади, народні депутати Фотій Володимирський, Михайло Верес, Богдан Борович, Руслан Марцінків та інші нагадали учасникам і всім українцям героїчні постаті й звитяги української нації – часи боротьби за волю, творення УВО, ОУН і УПА та їхніх очільників – Миколу Міхновського, Дмитра Донцова, Симона Петлюру, Євгена Коновальця, Степана Бандеру, Романа Шухевича, Ярослава Стецька, шістдесятників і їхніх сподвижників нового часу. Вони закликали так же мужньо продовжити їхню справу у нинішній новий час задля утвердження справді української України.

Від імені нащадків поклали вінки і квіти до пам'ятників борцям за волю і урочих місць.

А в обласній філармонії відбулася святкова академія, присвячена 70-річчю Першої української дивізії «Галичина», котру створили 28 квітня 1943 року з галичан-добровольців. І йшли вони не за Рейх чи якогось іншого окупанта.

«Я присягаю перед Богом цією святою клятвою, що буду стояти в боротьбі проти більшовизму і хочу як відважний солдат присвятити своє життя постійному виконанню своєї клятви», – стверджувала присяга солдата дивізії «Галичина».

Глибоко усвідомлюючи потребу сильної військової потуги для утвердження своєї держави, митрополит Андрей Шептицький говорив із цього приводу: «Не існує майже такої ціни, яку слід заплатити за створення української армії».

Голова Івано-Франківської станиці Галицького братства Першої української дивізії «Галичина» Михайло Мулик привітав присутніх з Днем героїв і звернувся до всіх зі словами: «Так, ми носили німецьку форму, але у нас була душа українська, ми знали, що співаємо наш гимн і положимо своє життя за Україну, за її незалежність...»

Народний депутат України Руслан Марцінків, онук дивізійника подякував Михайлові Мулику за його працю, енергію, за видання книжок. Адже нині нам дуже важливо повертати історичну справедливість й історичну пам'ять.

Театралізований концерт зібрав аншлаґ. У програмі були уривки з вистави Михайла Мулика «Пам'ять серця» та «Віче» у постановці аматорського колективу Будинку культури села Крихівці. Звучали також молитва «Отче наш» молодіжного хору «Осанна», «Марш дивізії «Галичина» та інші. Але головне, щоб ми шанували й тішилися нашими героями у своїх душах.

Теодор ДРОВНИЧ

Фашистка і антифашист. Такі українські реалії від влади. Світлина із журналу «Український тиждень»

ЗНАЙ НАШИХ!

РЕКОРД НЕ ЗАБАРИВСЯ

В Івано-Франківську на вул. Вовчинецькій біля торговельного центру «Велес» відбулося встановлення чергового силового рекорду нашим богатирем Назарієм Павлівим, який три тролейбуси «ЛАЗ» загальною вагою 33 т 600 кг протягнув на відстань 7 м 50 см за 39 секунд. Багато вболівальників захоплювалися цим рекордом, і не лише івано-франківських, на адресу Назарія вітання надійшли і з-за кордону – Канади, Португалії, Австралії та інших країн. Сам же рекордсмен сказав, що тягти тролейбуси було найважче, бо у них немає нейтральної передачі, і, щоб потягти тролейбус із його тоннажем, мені доводилося докладати зусиль, щоб тягти не лише вагу, а й прокручувати всю його трансмісію. Оскільки цього разу мав справу з тролейбусами, то свій рекорд присвятив комунальному підприємству «Електроавтотранс», у якого, до речі, нинішнього року ювілей – 30-річчя заснування.

ЖИТТЯ СПІЛОК

«ПЕРЕВАЛ» НА ПЕРЕВАЛІ

На зборах Івано-Франківської обласної організації НСПУ її голова Євген Баран поінформував про роботу письменницького осередку за останній час. Збори рекомендували в члени Національної спілки письменників України літературного критика Аделю Григорук (м. Косів).

Була розглянута ротація членів Ради ІФ ОО НСПУ. Збори задовольнили заяви членів Ради Нестора Чира і Степана Процюка про виведення їх зі складу Ради у зв'язку з особистими обставинами. Натомість обрали Михайла Батога та Любомира Михайліва. Таким чином, окрім них, у складі Ради – Євген Баран, Ярослав Ткачівський, Степан Пушик, Михайло Андрусяк, Володимир Качкан, Ольга Бабій, Василь Бабій. До Ревізійної комісії ІФ ОО НСПУ тепер входять Василь Шкурган (голова комісії), Василь Олійник та Іван Гаврилович.

Збори обговорили питання про роботу журналу «Перевал». У березні рада ІФ ОО НСПУ, заслухавши інформацію головного редактора цього журналу Ольги Бабій, ухвалила рішення визнати її роботу незадовільною. Учасники загальних зборів письменницької організації дійшли висновку, що потрібно провести кадрову ротацію. З цією пропозицією збори і звернулися до обласної ради як другого, поряд із ІФ ОО НСПУ, засновника «Перевалу».

Запропоновано також оновити склад редколеґії журналу. Їх передбачається узгодити 11 червня на спільному засіданні ради ІФ ОО НСПУ та редколеґії журналу.

ДО ДІЇ!

ЗВЕРНЕННЯ

Всеукраїнського Форуму «На захист української мови та державності» до опозиційних парламентських і позапарламентських політичних партій, громадських об'єднань патріотичного спрямування, творчих, професійних та інших спілок

Нинішня шовіністично-імперська влада Росії докладає неймовірні зусилля для відновлення економічного та ідеологічного панування: на теренах колишньої Радянської імперії під вивіскою так званого «Русского міра».

В Україні сьогоднішня неукраїнська, з холуйською психологією влада, нехтуючи національними інтересами задля збагачення «сім'ї» та купки неукраїнських олігархів, готова здати найдорожче, за що протягом століть боролися десятки поколінь українських патріотів – незалежність українського народу. В результаті «пакращання»:

поставлена під загрозу національна безпека шляхом розвалу Збройних сил України та припинення інтеґрації України до Євроатлантичної системи колективної безпеки;

не зважаючи на здачу частини території, Україна платить «старшим братам» найвищу в Європі ціну за газ;

до влади привели відвертих українофобів, які поводяться як окупанти, що нищать українську мову, освіту, культуру, історію та грабують український народ;

п'ята колона готує псевдореферендум із втягування України в Митний союз – вирішальний крок до відновлення Російської імперії;

Росії здають стратегічні галузі економіки;

через захоплений інформаційний простір українцям нав'язуються солдафонсько-ментовсько-бандитські «цінності» й ідеологія російського імперського шовінізму, а національні цінності й традиції українців знищуються, як і пам'ятники українським героям; натомість ставляться пам'ятники діячам кривавого тоталітарного режиму та Російської імперії;

відновлюється зросійщення українського освітнього та інформаційного простору на телебаченні, радіо, в кіно й пресі, у відео-, аудіо- та книжковій продукції;

надаються переваги Московській Церкві, а українські Церкви принижуються та знищуються;

за наш кошт посилюється репресивний апарат, до якого долучені навіть суди; в той же час злодії «в законі» розперезалися як ніколи;

знищуються громадянські права і свободи; мирні протести й лідери опозиції жорстоко репресуються; в той же час сама влада цинічно демонструє правовий «бєспредєл»;

всі так звані «реформи» спрямовані на зубожіння українського народу та збагачення неукраїнських олігархів; це призвело до того, що рівень життя українців сьогодні у п'ять разів нижчий ніж у наших найближчих європейських сусідів – чехів, словаків, угорців, поляків.

Усі ці дії спрямовані на знищення української нації.

У зв'язку з викладеним **учасники Форуму закликають** усі патріотичні парламентські й позапарламентські партії та громадські організації:

об'єднатися заради захисту української ідентичності та національних інтересів України;

налагодити ефективну співпрацю з метою забезпечення процесів демократизації, деколонізації, декомунізації, дерусифікації України;

посилити тиск української громади на владу задля звільнення політичних в'язнів, торжества верховенства права, ліквідації вибіркового правосуддя;

підтримати Координаційну Раду Форуму у створенні єдиного україноцентричного ідейно-світоглядного, мобілізаційного, організаційного, фінансового центру з метою координації спільних дій широкої громадськості з парламентською та позапарламентською опозицією задля спільної участі в акціях протесту, чергових та позачергових виборах, розробки законодавчих актів, спрямованих на боротьбу з корупцією, перетворення нашої держави в правову, соціальну, національну, українську Україну та забезпечення неухильної Європейської та Євроатлантичної інтеґрації.

Слава Україні!

Київ, 24 квітня 2013 року

КОНФЕРЕНЦІЇ

ЧУЖЕ СВЯТО — НЕ НАШЕ

Громадська спілка «Громадський рух «Просвіти» ініціювала проведення в Коломиї науково-практичної конференції «Друга світова війна та її наслідки для України». Конференція проходила в Коломийському міському палаці культури «Народний дім». Усі організаційні питання взяло на себе Правління Коломийського міськрайонного товариства «Просвіта» імені Тараса Шевченка.

З доповіддю «Україна в Другій світовій війні. Спроба сучасного концептуального бачення» виступив голова районної «Просвіти», кандидат історичних наук, заслужений працівник освіти України Василь Глаголюк.

Цікавим і змістовним був виступ Дмитра Захарука – депутата Івано-Франківської обласної ради, народного депутата І демократичного скликання. Тема його виступу – «Національна ідея як визначальний ресурс української нації». Він – автор нещодавно виданої наукової праці з цієї проблематики. В своєму виступі звернув особливу увагу на національне виховання в родині, школах, навчальних закладах, наголосив на тому, що якби наші можновладці, починаючи від Президента, народних депутатів, керівники Уряду, всі державопосадовці на місцях, керувалися національною ідеєю – Україна за 22 роки Незалежності була б заможною і квітучою державою, а український народ був би щасливий у такій державі.

Д. Захарук розповів про роль газети «Аґро», яка була першою демократичною газетою на теренах Коломийщини і в Україні, стала рупором національно-патріотичних сил і відіграла велику роль у підготовці перших демократичних виборів усіх рівнів в Україні. Народними депутатами України, депутатами обласної ради, міських, районних, сільських і селищних рад стали здебільшого представники Товариства української мови, Народного руху України, Гельсінкської спілки. Саме Дмитро Захарук за сприяння тодішнього голови аґрофірми «Прут», нині Героя України, Почесного члена ВУТ «Просвіта» ім. Т. Шевченка Василя Ткачука став першим редактором згаданої газети, а в 1990 році очолив виконком Івано-Франківської обласної ради.

Нікого в залі не залишив байдужим виступ багатолітнього в'язня сталінських таборів, члена Ради Коломийського МРТ «Просвіта» ім. Т. Шевченка, Почесного жителя Коломиї, радника міського голови о. Зіновія Карася, який поділився спогадами про Другу світову війну й репресивну систему в колишньому СССР.

«Україна як об'єкт чужих інтересів у Другій світовій війні» – тема виступу Степана Волковецького, голови Івано-Франківського ОО ВУТ «Просвіта» ім. Т. Шевченка, професора, народного депутата України І–ІІ демократичного скликань, Надзвичайного і Повноважного посла України в Грузії, Азербайджані, депутата Івано-Франківської обласної ради. Промовець наголосив, що Україна не була самостійним суб'єктом у Другій світовій війні, а виступала як об'єкт чужих інтересів, що для неї війна почалась у 1939 році. Вона ж понесла в ній найбільші втрати. Тож в історичній науці слід переглянути такі міфи як «Велика Вітчизняна війна», «єдина спільність народів СССР «совєтский народ», «День Перемоги»... Спірними є питання і про початок Другої світової війни.

Багато документальних фактів у своєму виступі «Диверсійно-провокативні акти каральних органів комуно-більшовицької системи проти мирного населення України» оприлюднила Ольга Руданець – голова Конґресу української інтеліґенції Коломийщини, відповідальний секретар МРТ «Просвіта». Була привернута увага до того, як діяли диверсійно-провокативні групи на теренах краю у повоєнний період.

У своєму виступі «Коломия у вирі подій Другої світової війни» відомий краєзнавець, просвітянин, депутат Коломийської міської ради першого демократичного скликання Степан Андріїшин оприлюднив чимало документальних краєзнавчих матеріалів про участь мешканців Коломийщини у воєнних подіях того часу. Він також презентував свої книги «Коломия у міжвоєнний період 1919–1939» та «Коломия, 1939–1941 рр.».

Актуальною була тема виступу Степана Ґеника – доктора медичних наук, професора, члена Ради ОО ВУТ «Просвіта» ім. Т. Шевченка «Соціально-медичні причини вимирання української нації». Він звернув увагу на те, що не тільки голодомор 1932–1933 рр., Друга світова війна і репресії, які, по суті, були продовженням геноциду українського народу й забрали десятки мільйонів людських життів, але й політика теперішнього Уряду, який під виглядом оптимізації навчальних закладів, шкіл, недолугої медичної, пенсійної реформ веде українську націю до знищення. А якщо до цього додати нехтування технікою безпеки на шахтах, підпільні копанки, створення видимості боротьби з алкоголізмом, курінням, наркозалежністю, аварійність на наших дорогах – це ще сотні тисяч людських життів щороку.

В обговоренні доповіді, виступів на конференції брали участь педагог, голова асоціації «Зелений світ» Василь Герула, син командира УПА групи «Південь» Омеляна Грабця – активіст спілки «Громадський рух «Просвіти» Любомир Грабець.

Конференція ухвалила звернення до Верховної Ради України – підготувати законопроект, яким би розвінчувалися міфи, які мають сумнівне походження: «День Перемоги», «Велика Вітчизняна війна», «радянський народ». Зокрема, йдеться про проведення парламентських слухань щодо розвінчування заідеологізованих міфів, пов'язаних із Другою світовою війною. Пропонується:

термін «Велика Вітчизняна війна» в усіх навчальних програмах, підручниках, документах замінити на термін «Друга світова війна (1939–1945)»;

замість терміна «День Перемоги» ввести термін «День пам'яті полеглих у Другій світовій війні» і проводити його 8 травня;

не використовувати у навчальних посібниках, програмах, науковій, методичній літературі, телерадіопередачах назви «радянський народ», оскільки вона надумана й шкідлива;

вважати для України початком Другої світової війни напад хортистської Угорщини, яка зі згоди Гітлера в березні 1939 року потопила в крові Карпатську Україну.

Василь ГЛАГОЛЮК, *голова Коломийського МРТ «Просвіта» ім. Т. Шевченка*

ІСТОРІЯ І Я

ЗЕЛЕНЕ МІСТЕЧКО НА ОТЧІЙ ЗЕМЛІ...

Я знаю, дарма, у незнанім краю
Хтось, може, шукає дорогу свою.
Далекі міста чарували мене,
Та наше містечко у світі одне.
П. Шкраб'юк

Кожна людина гордиться своїм містом, любить і дбає про нього. Люблять рідне місто, яке цьогоріч відзначатиме свій 800-річний ювілей, і тлумаччани. Бо місто справді неповторне. Справжньою окрасою є два храми – Пресвятої Трійці та Преображення Господнього – духовні оази християн. А ще тлумаччани гордяться пам'ятниками, які за останні роки були встановлені у місті – Тарасові Шевченку, борцям за волю України, воякам УПА, Іванові Макуху.

Візиткою Тлумача став пам'ятник Товмачеві.

Заходи, що сприяють вихованню патріотизму підростаючого покоління, проводяться також біля пам'ятників воїнам, що загинули на фронтах Другої світової війни, та воїнам-інтернаціоналістам, що знаходиться в міському парку.

Готуючись до ювілею рідного міста, школярі Тлумацької ЗОШ І–ІІІ ст. разом із наставниками відчувають відповідальність за екологічний стан і збереження його історичних місць. Постійно дбають про чистоту парку, берегів річки, прибирають могили січових стрільців на міському цвинтарі. В школі працює екологічна аґітбриґада «Імпульс», яка навчає, пропаґує, виховує почуття гордості й відповідальності за рідне місто. Проводяться різноманітні заходи, які сприяють вихованню патріотизму, любові до отчого містечка – «В чистій любові до краю Ти нас, Боже, зрости», «Мандруємо вулицями рідного міста», «Зелене містечко на отчій землі». В шкільній бібліотеці діє виставка книжок «Рідне місто моє».

Ми пишаємось тим, що в нашому місті жили й працювали Тит Блонський, Осип Турянський, Іван Макух. Ми пишаємось своїми випускниками – вченими, художниками, артистами, військовими, громадським діячами, які приносять славу й визнання рідному місту.

Як же треба любити своє місто, щоб, виїхавши після закінчення школи на навчання у військове училище в Росію і проживши більш як сорок років далеко в Сибіру, написати слова, які вилив на папір Микола Лисейко:

Над річкою лежить густий туман,
Чарівна ніч закінчується літня.
Любиме місто тлумаччан
Вже восьме дораховує століття...

З днем народження, рідне місто моє!

Віра МОРИКІТ,
член первинного осередку «Просвіти» Тлумацької ЗОШ І–ІІІ ст., завідувачка шкільної бібліотеки

ПАМ'ЯТЬ

ТАЄМНИЦЯ СТАНИЧНОГО ІВАНА КОЗЬМИКА

Про розкопки в урочищі Дем'янів Лаз жертв репресій НКВС 1939–1941 років написано чимало. А на місці їхнього знищення діє музей із однойменною назвою. Та тільки кримінальні справи архівів СБУ дають нам змогу в процесі дослідження подати інформацію про ряд конкретних постатей, які знищені в цій місцевості, зокрема – про уродженця села Белелуя Снятинського району Івана Онуфрійовича Козьмика, станичного, учня шостого класу Снятинської середньої школи, останки якого впізнав його рідний брат – Дмитро під час розкопок, що тривали з 21 вересня до 29 жовтня 1989 року. Про це розповість кримінальна справа № 28847.

Саме протокол допиту Івана Онуфрійовича Козьмика від 12 грудня 1940 року започатковує у тритомній кримінальній справі № 28847 ведення протокольної документації. Зазначу, що за цією справою проходило тринадцять жителів Прикарпаття, а саме: І. О. Козьмик, М. В. Тофан, Ф. М. Турик, Крочак, Д. І. Кушицький, К. В. Сухолиткий, Г. І. Личук, Д. І. Печенюк, В. М. Фроляк, І. В. Микитюк, Н. А. Дідух, Г. І. Шологон, Ю. Г. Мельничук.

Іван Онуфрійович Козьмик на момент арешту проживав у Снятині по вул. В. Стефаника, 10 і був учнем шостого класу місцевої середньої школи. У райцентр у жовтні 1940 року він приїхав для навчання у вищезазначеному навчальному закладі, оскільки в рідному селі Белелуя середньої школи не було, а бажання вчитися Іван мав велике.

Як і за що Іван Козьмик потрапив до рук НКВД відповідають уже перші аркуші протоколів його допиту. Так, на запитання слідчого «кого из знакомых, арестованных при советской власти, вы знаете?», Іван Козьмик назвав Михайла Васильовича Тофана, з яким він учився в Снятинській школі. Якщо на першому допиті, запротокольованому 12 грудня 1940 року, він заперечував свою причетність до ОУН, то вже другий протокол допиту, який розпочався о другій годині наступного дня фіксує точні свідчення. Так, після призову з рідного села в ряди Червоної армії Михайла Васильовича Тофана Іван Козьмик прийняв від нього керівництво станичною ОУН села.

На зв'язок із Тофаном Іван Козьмик вийшов через свого односельчанина – Василя Юрковича Серденка, який завербував його в ОУН і познайомив із Тофаном, сказавши, що Тофан є керівником ОУН, однак якою саме ланкою він керував Іван, як зазначено в протоколі, не знав.

Зазначу, що із Тофаном Іван Козьмик вчився на вечірньому курсі в одній школі, але конспірація в ОУН не дозволяла членам організації знати її керівний склад і навіть тісні дружні стосунки й часте бачення їх в одному навчальному закладі нічого не міняли. «Моя деятельность как станичного руководителя контрреволюционной оуновской организации по селу Белелуя заключалась в том, что я вербовал людей в ОУН, собирал членские взносы от участников организации и передавал их Тофану, получал контрреволюционную националистическую лиературу и снабжал ею участников организации», зізнається Іван.

Як вибивали з нього це зізнання, в протоколах не зазначається, про це можна тільки здогадуватися (ще б пак, радянське правосуддя вважалося «найгуманнішим»). У чому ж полягав цей «гуманізм», відомо зі слів тих, хто пережив десятки років тюремного ув'язнення, поневіряння по Сибіру.

Вартою уваги є внески членів ОУН, що складали від одного до трьох радянських карбованців, які хлопці, будучи, як зазначається в протоколах, вихідцями з сімей селян-бідняків, чи малозаможних селян, як Іван Козьмик, отримували зрідка для своїх потреб від батьків і тайкома жертвували їх на потреби ОУН. Загальна сума внеску становила десять радянських карбованців, які, як зазначено в протоколі від 20 лютого 1941 року, один раз Іван Козьмик здав Тофану.

Ось література, яка потрапляла до рук Івана Козьмика: «Десять заповідей українського націоналіста», «Ідеологічний вишкіл», «Ідея і чин» та «Пашня і буряки», її перечитували й передавали з рук у руки.

Тримаю в руках документ «НКО – СССР. Военный трибунал от июня (день вказаний не розбірливо) 1941 г. Начальнику тюрьми города Станислава» № 0075 з грифом «Совершенно секретно» за підписами голови Вт – бриґвоєн'юриста другого ранґу І. Шенко та старшого секретаря Вт воєнного юриста другого ранґу Т. Царева, за яким Івану Козьмику «расстрел заменен десятью годами лишения свободы в ВТЛ» (українською мовою – у виправно-трудових таборах). Однак цей документ став тільки формальністю, бо смерті Іван Козьмик від рук енкаведистів не оминув, про що свідчать ті факти, які описує Роман Круцик у праці «Дем'янів Лаз. Геноцид Галичини».

Так, під час розкопок в урочищі Дем'янів Лаз прийшов старший чоловік і слізно попросився увійти за огорожу на місце розкопок, дивлячись у бік напівзотлілого взуття. Яким було здивування присутніх, коли чоловік, вклякнувши на траві, де було розкладене взуття з могил, обхопив руками чоботи й уже не плакав, а стогнав. Коли присутні заспокоїли його, він сказав: «Оце мої шви, оце так я забивав цвяхи».

Як виявилося, тим чоловіком був рідний брат Івана Онуфрійовича Козьмика – Дмитро, який упізнав чоботи, які він зшив братові, щоб той мав у чому ходити до школи у скрутний передвоєнний 1939 рік. Ті чоботи учасники розкопок віддали Дмитрові й з тією сумною ношею він повернувся до рідного села Белелуя, кісток брата віддати не змогли, бо не знали, з котрої ями вийняли їх і котрі вони. На той час до завершення підходило розкопування другої могили. Всього було розкопано три могили й класифіковано судмедекспертами 524 скелетованих останки, знайдених у них.

А через кілька днів, переглядаючи залишки одягу в'язнів, замордованих у Дем'яновому Лазі, знайшли клаптик зотлілого документа на ім'я Івана Козьмика, який став підтвердження слів його рідного брата Дмитра, що так благав, щоб його пустили глянути на викопане взуття, переконуючи присутніх на розкопках у тому, що серед замордованих є його брат – Іван Козьмик.

Замордовані, розстріляні чи за життя замуровані у підвалах катівень НКВД, всі вони стали мучениками за нашу з вами незалежність. І кому, як не нам про це пам'ятати, адже незалежність України – це не абстракція, а наша історія. Сприймаймо її як власну, не давши подібному повторитися.

Володимир БАКАЛА, *старший науковий співробітник музею-меморіалу «Дем'янів Лаз»*

ЩО НА СЕРЦЕ ЛЯГЛО...

Франківський журналіст Сергій Білий у душі – поет, пише вірші, які часто присвячує дружині Вікторії.

КРУТЯНСЬКИЙ РОЗДУМ

Плече до плеча, юнкери і студенти,
І ти, гімназисте, ставай,
Прийшла наша черга примкнути баґнети
І йти боронить рідний край.

Студентський наш курінь крокує на Бахмач,
Бо там вже – червоні полки.
Напевно, нам, мила, не доля вже бачитись
І ждуть мене кращі світи.

На станції Крути співають гармати,
Розмову веде кулемет.
Потрібна підмога, та годі чекати –
Не той політичний момент.

Юнь зрадили всі: козаки, гайдамаки,
Політики й робітники,
Та ми відбиваєм ворожі атаки,
Хоча нам й не переливки.

Нас будуть ховати під сурми і гімни,
Та що нам з палких тих промов?
Як стане свобідною рідна Вкраїна,
Тоді не в пусту наша кров!

* * *

Синій погляд з іскорками суму
Постає щодня переді мною,
Знов по тілу пробиває струмом,
Коли Ти торкаєшся рукою.

Чим, скажи, яким чарівним зіллям
Ти мене колись причарувавла?
Що і в будні, і під час дозвілля
Розумом моїм запанувала.

В сни проникла, душу захопила,
Владарюєш серцем і думками.
Все моє життя Ти запалила,
А гасити, певно, буду сам я.

Синій погляд з іскорками суму
Подаруй мені ще хоч на хвильку.
Хай ще раз проб'є по тілу струмом.
Я чекав на це, Ти знаєш скільки...

Я НЕ РОЗУМІЮ

Я дивлюсь на небо,
А на небі – зорі.
Я не розумію,
Звідки в світі горе,
Звідки біль і сльози,
І страшні недуги,
Вітер, дощ і грози
Злість, ганьба, наруга.
Звідки смерть і війни,
Жадібність і заздрість,
Сум і безнадійність,
Старість, безпорадність...
Я дивлюсь на небо
І про щастя мрію.
Звідки зло на світі,
Я не розумію...

Сергій БІЛИЙ

ДУХОВНЕ ЖИТТЯ ОСЕРЕДКІВ

ДО ТЕБЕ, ГОСПОДИ, ВЕДУТЬ УСІ ДОРОГИ

Прийдіть до мене всі втомлені й обтяжені, і я облегшу вас.
Євангеліє від Матея 11, 29

Молоді просвітяни Бурштинського осередку разом зі спільнотою «Християнська родина» організували дводенну пішу прощу до Святоуспенської унівської лаври. Маршрут прощі становив 60 кілометрів і пролягав через місто Рогатин, село Липівка, де була ночівля прочан, та місто Перемишляни. У далеку дорогу молодих людей поблагословив о. Дмитро Шмігель – настоятель церкви Всіх святих і священномученика Йосафата.

Для львів'ян це двадцята ювілейна проща, а бурштинці відвідали Унів удруге. Подія проходила під керівництвом Віталія Грицюка – голови «Молодої Просвіти» Бурштина, дяка церкви св. Йосафата. Протягом усього часу прочани молилися вервицю, співали релігійні пісні та слухали науку отців про значення віри у житті людини.

Після приходу до Унівської лаври молодь мала змогу перепочити, висповідатися і взяти участь у святкових богослужіннях.

Ось враження учасників прощі.

Віталій Грицюк (28 років), ініціатор заходу:

«Під час підготовки пішої ходи виникало багато перешкод, однак, з Божою поміччю ми досягли мети. Я висловлюю подяку людям, які запропонували допомогу, підтримали нас морально та матеріально. Хоч особисто не зміг взяти участь у прощі, проте тілом і душею завжди був зі своїми друзями. Сподіваюся, наступного року кількість учасників збільшиться, адже дуже важливо відновити духовну свідомість молоді, яка сьогодні більше часу приділяє техніці, ніж самовдосконаленню».

Анна Сіроцінська (22 роки):

«Для мене проща – це можливість прославити Бога у піснях та величаннях, оскільки той, хто співає, молиться двічі. Усі прочани за час пішої прощі стали дружньою родиною, родиною Христа. Кожний з нас вирушав у дорогу з деяким наміром. Гадаю, Господь Бог вислухає прохання та молитви, які ми піднесли на Його престіл, зішле свою благодать на наші сім'ї та на всю Україну. Світ є великою загадкою, великою проблемою, а Ісус Христос – єдина відповідь і розв'язок».

Тетяна Попова (16 років):

«Повернулася додому дуже втомлена, але щаслива, що змогла дійти до святого місця. Під час прощі замислюєшся над таким, про що у сірій буденщині часто забуваєш. Згадую, коли побачила прочан зі Львова, то розплакалася – мене переповнювали емоції, душа здіймалася на крилах до небес. Щиро дякую Богові за кожний прожитий день».

Іван Зарівний (21 рік):

«Уже декілька років подорожую до Унівської лаври зі своїм вірним другом – велосипедом. Цей рік не став винятком. Приємно бачити таких ентузіастів як члени «Молодої Просвіти», які докладають максимум зусиль, щоб люди змогли зачерпнути живої води із джерел віри, надії та любові. Щоразу переконуюсь, що такі заходи – це спосіб піднятися на щабель вище над самим собою».

Підготувала ***Марія БЕКІШ,***
членкиня Бурштинського осередку ІФ ОО «Молода Просвіта»

ШЕДЕВРИ

І ЗНОВУ ЗАСІЯВ ІКОНОСТАС

У Національному музеї Львова знову представлена визначна пам'ятка українського бароко – Богородчанський іконостас. Його експонують на окремій виставці, присвяченій сторіччю музею та приуроченій до Міжнародного дня музеїв. Святиню, яку створили у 1698–1705 роках, нещодавно відреставрували, вона вважається одним із найцінніших скарбів Національного музею у Львові.

Як розповів директор музею Ігор Кожан, Богородчанський іконостас створювали протягом семи років майстри українського бароко. Назву іконостас одержав за місцем останнього перебування – містечка Богородчани. Іконостас має непересічну історію – він перебував у фондах музею з 1924 року. Завдяки активному клопотанню та фінансовій підтримці митрополита Андрея Шептицького його вдалося повернути в Україну з Варшави. Туди він потрапив із Відня, куди його вивезли під час Першої світової війни.

Після Другої світової свідомі львівські мистецтвознавці побоювалися, що святиню знищать комуністи. Тому в лютому 1953 року іконостас разом із багатьма творами українського сакрального мистецтва перемістили до сховища у колишньому Вірменському катедральному соборі, де він перебував до початку 1990-их. За часів незалежності львівські реставратори відновили іконостас. Проте демонструвався він частинами. І лише тепер з'явилась можливість показати увесь шедевр.

За «ВЗ»

БУВАЛЬЩИНА

ДИВА ТАКИ ТРАПЛЯЮТЬСЯ, або З БОГОМ МОЖЛИВЕ ВСЕ

Неможливе людям – можливе для Бога.
Євангеліє від Луки 18, 27

Якось сусідка Рузя розповіла мені бувальщину. Ось як ця історія виглядає: я росла в багатодітній сім'ї. Нас було п'ятеро. Обновок мали не багато, хіба деколи перепадало нове взуття, бо розмір не збігався. Та й врода… Хоч очі синьо-голубі, але веснянок повнісінько, і вчитись далі не пішла. Замкнулась, була, в куточку, щоб іншим не заважати, і читаю собі книжки та віршую. Влітку пасла свою і сусідську корови, брала книжку з собою. Жила з книжковими героями, мріяла, уявляла. На таких кажуть «наївна», бо в житті так нема. Порівнювала себе з Даркою з роману «Повнолітні діти» нашої краянки Ірини Вільде, бо коси в неї були кольору гречаного меду, точнісінько, як у мене. З Мерседес із роману про графа Монте Крісто.

Через вигін попри дорогу над'їхала якось фіра й моя красуня сполошилась. Фірман закричав: «Тпр-р-ру!.. Ей, дєвушка, почему скот на дорогє?» Мабуть йому дуже хотілося зверхньо себе показати, що заговорив, аж «по-москальськи». Я підбігла, та корова вже й сама втекла. Наші погляди зустрілись… Чорнявий кароокий хлопчина тоді запав мені в душу. Довкола тиша, не було близько пастушок – моїх колежанок, тільки небо чисте, голубе-преголубе… І я кажу, чи-то сама собі, чи йому вслід: «Ади, Монте Крісто, поїхав і забрав мій спокій та серце з собою. Ет! Дурна…»

Доводилось йти в ланку сапати. З мамою якось ґрасеємо на полі цукрові буряки. Аж видно друге село, як на долоні, й хати біленькі-біленькі… Побігла туди по воду на обід та сіла спочити. Милуюсь краєвидом. Так чудово… Он садочок, а далі – такий собі зарінок. Ох і пасувала б там хатинка, помріялось…

Минуло чотири роки. Ми з дівчатами на толоці кукурудзу обираємо, співаємо. Тут і хлопці з'явилися з баяном. Нагулялись, але я не впізнала тоді того свого Монте Крісто, хоч і гуляла з ним… Колежанка мені шепнула: «Про тебе розвідував один хлопець». – «Дивно, чого сам не спитав», – відповідаю їй.

Невдовзі я отримала лист із Севастополя. Хлопця взяли служити в морфлот на чотири літа. Аж тепер через листи ми познайомилися ближче… Дізналася, що ровесники, навіть одного дня народились, обоє водолії. Буває ж…

Після армії ми побрались, а через десять років побудували на тім зарінку хату, що колись ним любувалась. Прожили в злагоді сорок з гаком років. Сумно нині, бо його нема. Та я по життю іду не сама. Є діти, онуки, молитва Господня та спаситель Ісус Христос!

Тож вірю й закликаю усіх вірити, що з Богом можливо все.

Михайло РУДКОВСЬКИЙ

ДІАСПОРА

УКРАЇНСЬКА – В АМЕРИЦІ

Днями в урядовому офісі округу Кук (штат Іллінойс, США) була представлена нова україномовна програма з інформування населення регіону про податкову політику влади. Скарбник округу Марія Паппас представила інформаційні брошури та їхній варіант на офіційному веб-сайті округу, які були перекладені саме українською мовою.

Округ Кук у штаті Іллінойс – це 16-ий з найбільших у світі урядів місцевого самоврядування. В цьому окрузі проживає близько 5,5 мільйона населеня, до складу округу входить місто Чикаґо разом із передмістями. А українська мова була обрана серед 22-ох найбільш вживаних мов у районі.

За словами представників офісу, з 2006 року на їхньому веб-сайті було здійснено близько 27 тисяч завантажень інформації українською мовою, і саме тому вони вирішили ширше запровадити використання української мови.

«Я ініціювала переклад документів українською мовою, бо стільки українців приходить до нашої установи й вони дійсно потребують інформації. Звичайно, якщо ти виріс, спілкуючись іншою мовою, то тобі необхідна інформація саме рідною мовою, особливо у таких складних питаннях. Ми зробили дослідження і визначили, що українська мова є однією із 22-ох найбільш вживаних серед 127 різноманітних мов у нашому реґіоні». – заявила кореспондентові скарбник району Кук Марія Паппас.

На презентації була також присутня голова ради округу Тоні Прекуінкл. Свій виступ вона розпочала українським привітанням «Добрий день» і зауважила, що для пересічних громадян дуже важливо мати доступ до урядової інформації саме рідною мовою. Також презентацію відвідали Генеральний консул України в Чикаґо А. Праведник, представники українських громадських організацій та інші представники американської влади. Президент фундації «Спадщина» Юліан Куляс від імені української громади Чикаґо подкував за запровадження української мови. А представниці Союзу українок Америки Ліна Косик та Катерина Івасишин прийшли на подію до урядового офісу в українських вишиванках.

Наталія ФІҐЕЛЬ

КНИЖНИК

ФЕНОМЕН УКРАЇНСЬКОГО КОЗАЦТВА

…Трьохсотлітня пам'ять про таке унікальне явище в тисячолітній історії України, як українське козацтво нині, у час національно-духовного відродження українського народу, хвилює і цікавить не лише сучасну українську спільноту: історії української козацької християнської держави з її демократичними традиціями і суспільно-політичними новаціями сьогодні й для об'єднаної Європи є однією з актуальних тем найновіших досліджень і відкриттів у царині української історичної спадщини.

Нині світ завдяки глобальним і ґрунтовним дослідженням українських вчених – істориків і краєзнавців пізнає історію України.

Тож і сьогодні для вітчизняних і зарубіжних вчених новим словом у дослідженні традиційної, але невичерпної і невмирущої української спадщини – козацької тематики є, як на мене, цікаве ориґінальне багато ілюстроване наукове історико-краєзнавче видання «Козацтво і Західна Україна: історія, культурна спадщина». Книга побачила світ 2012 року в Івано-Франківському видавництві «Лілея-НВ», уладнана науковцями товариства «Прикарпатська Січ» і Науково-освітнього центру українського козацтва імені Семена Височана при Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника. Видана за сприяння Івано-Франківського обласного державного центру туризму і краєзнавства учнівської молоді (директор – Михайло Косило), приватного підприємця пана Іваночка, Київської юридичної компанії «Moris group» та за власні кошти авторів.

Авторами цього надзвичайно цінного й цікавого видання, розрахованого на педагогів, краєзнавців, студентську й учнівську молодь, туристів та екскурсантів, жителів і гостей міст і сіл усіх соборних українських земель, є відомі в Україні науковці й громадсько-культурні діячі Богдан Гаврилів – історик-краєзнавець, кандидат історичних наук, доцент, головний історик Івано-Франківська, автор біля 400 статей та понад 70 окремих праць; Іван Миронюк – доктор хімічних наук, проректор з наукової роботи Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, власник архіву унікальних світлин пам'яток старовини (до речі, якраз він для підготовки цього видання здійснив дослідницькі поїздки в музеї та до пам'ятників і визначних місць козацької слави Івано-Франківщини, Львівщини, Тернопільщини й Волині) та Михайло Сигидин – доцент кафедри історії України, заступник директора Інституту історії і політології Прикарпатського національного університету і співробітник науково-освітнього центру українського козацтва при університеті, автор навчальних курсів «Історії України XVII–XVIII ст.», «Історії українського козацтва», «Історіографії історії України» та інших.

Книга складається з трьох розділів: «Козацький феномен в історії західноукраїнських земель», «Видатні козацькі діячі й гетьмани – вихідці із Західної України», «Пам'ятники й визначні історичні місця, присвячені козацькій героїці XVI–XVIII ст.» і висвітлює широку панораму історії українського козацтва. А це – розповіді про виникнення Запорізької Січі, її засновника гетьмана Дмитра Вишневецького (Байду) і бойові дії козацтва у XVI–XVII ст., про видатного галичанина, переможця у Хотинській битві з турками (1621), гетьмана Петра Конашевича-Сагайдачного, про визвольну війну українського народу під проводом Богдана Хмельницького і його походи в західноукраїнські землі (1648–1655) та про ватажка козацького повстання в Галичині – Хмельницького Галицької землі – полковника Семена Височана.

Увагу небайдужих до української національно-історичної спадщини привернуть публікації у книзі про воєнні походи гетьмана Петра Дорошенка в Галичину (1667, 1671) й участь українських козаків у Віденській битві з турками 1683 р.

Видання ілюстроване документальними матеріалами-малюнками з літописів, картинами художників С. Якутовича, К. Штанька, О. Базилевича, М. Яціва, С. Васильківського, М. Самокиша, О. Сластьона, Ю. Коссака, Ю. Брандта, Л. Денисенка, Мартіна Альтомонте та інших, картами-схемами битв і походів козаків, а також багатими додатками-ілюстраціями козацьких гетьманів, світлинами земляків та фортець на Західній Україні, пов'язаних із визвольною боротьбою українського козацтва, збіркою листівок на козацьку тематику краєзнавця Петра Арсенича, відтворенням середньовічних печаток козацького періоду, гербів міст Галичини та козацьких клейнодів і прапорів гетьманів України (зокрема, з фондів Стокгольмського військового музею у Швеції).

…Українське козацтво, що зродилося на Запорізькій Січі, наголошують автори книги, – явище властиве не лише Наддніпрянщині. Воно, зазначає у передньому слові голова Івано-Франківської обласної організації НСКУ Михайло Косило, генетично й духовно притаманне українській спільноті Галичини, Волині, Буковини і Закарпаття – всім історико-етнічним землям України. Це духовне надбання всього українства.

…Слід зазначити, що Галичина століттями зберігала пам'ять про українське козацтво і його традиції. Після революції 1848 р. в Австро-Угорській імперії якраз Галицька Україна стала П'ємонтом у національно-духовному пробудженні українців. Якраз тут на початку XX століття виникло таке явище як січовий рух. Символічне слово «Січ» будило серед галицьких українців приспану пам'ять про українське козацтво, нагадувало їм про славне героїчне минуле України – Запорізьку Січ, Великий Луг, леґендарну Хортицю, козацьку християнську республіку, зневажену й розтоптану чужинцями національну честь і гідність народу України. Дух леґендарного козацтва відродився у формі леґального спортивно-пожежного товариства «Січ» із його численними філіями на теренах австрійської Галичини і народив десятки тисяч патріотів, які до самозречення працювали й боролися заради визволення українського народу та здобуття державності України.

Із «Січей» постали січові стрільці, військові формування усусусів. Їхня доля трагічна – «не одного козака сира земля накрила». Але справа їхня військово-звитяжна, бойова, патріотична. Вони в новий історичний момент піднесли знамено боротьби за визволення України і здобуття Соборної Української Держави. Січове стрілецтво підхопило знамено зруйнованої московським царизмом Запорізької Січі – всього українського козацтва й поклало на свої плечі велику історичну визвольну місію.

Володимир МОРОЗЮК, *письменник, почесний краєзнавець Прикарпаття*

ФЕСТИВАЛІ

26 травня 2013 року на території Музею архітектури і побуту Прикарпаття Національного заповідника «Давній Галич» (с. Крилос, Галицького району) відбувся ІІІ музейно-етнографічний фестиваль «Галицька брама».

«ГАЛИЦЬКА БРАМА» ПРИЙМАЛА ГОСТЕЙ

Саме на території скансену, на якій розташовані старожитні об'єкти архітектури з чотирьох етнографічних реґіонів Прикарпаття, гості свята могли побачити діяльність сучасного музею і водночас пробудити власну історичну пам'ять. Розпочалося дійство поруч мистецьки нововідтвореної сторожової вежі, збудованої на зразок фортифікаційних оборонних споруд княжої доби, яка має сучасне призначення – демонструвати минуле й заохочувати мандрівників до відвідування скансену.

«…Покоління за поколінням, упродовж років і віків творили, мріяли, будували брами від ворогів. Так будувався спільний храм, ім'я якому – Галич. Сьогодні – ми обереги минулого й майбутнього стольного Галича…» – такими словами ведучі Ярослав Поташник та Іванна Сорочинська розпочали дійство. Саме тут гостей фестивалю очікувала одна з цікавих несподіванок – актори молодіжного театру «ЛюбАрт» (Калуш) відтворили дійство боротьби між добром і злом. Під час сценічного виступу вони відкрили глядачам нові мистецькі об'єкти заповідника – фахово вирізьблені з дерева силуети визначних діячів минулого Галицько-Волинського князівства: співця Митуси, скульптора Авдія та інших.

«Відчиняйте гостям браму! Нехай буде свято у душі у всіх!» – брама відчинилася й гості фестивалю потрапили у внутрішнє подвір'я скансену, який на той час уже жив власним життям – на зразок давньоруської столиці. На основних «вулицях» свої вироби демонстрували народні майстри – тут можна було побачити гончарні вироби, жіночі прикраси різних реґіонів Прикарпаття, цікавинки з соломи. Поруч варили куліш, пробували меди й наливки, вчилися стріляти з лука. Всі зацікавлені могли відвідати бойківську хату або гуцульську ґражду, приміщення кузні чи старої школи й послухати цікаву розповідь з минулого споруди.

Після спільного богослужіння, яке відбулося в автентичному храмі Святої Трійці, розпочалася офіційна частина фестивалю. На сцену запросили почесних гостей фестивалю – територіального представника з питань охорони культурної спадщини та переміщення цінностей Міністерства культури України Лідію Максим'як, заступника начальника управління культури, національностей та релігій Івано-Франківської облдержадміністрації Василя Тимківа, голову Галицької райдержадміністрації Григорія Івасишина, голову Галицької районної ради Петра Стрембіцького, генерального директора, наукового керівника Національного заповідника «Давній Галич» Олександра Береговського, голову оргкомітету фестивалю «Галицька брама» Семена Побуцького, Надзвичайного і Повноважного посла України Романа Лубківського, голову ІФ ОО ВУТ «Просвіта», Надзвичайного і Повноважного посла України Степана Волковецького, відомого фотомитця Василя Пилип'юка. Кожен щиро вітав проведення фестивалю, окреслював його перспективи.

З нагоди проведення фестивалю відзначили найкращих музейних працівників, які працюють у структурі музейних закладів Національного заповідника «Давній Галич» та Галицького району. Зокрема, директора музею «Давній Галич» Тараса Зіньковського, директора Музею історії та культури караїмського народу Ярослава Поташника, заступника генерального директора НЗ «Давній Галич» Семена Побуцького, провідного наукового співробітника Ольгу Олексюк та екскурсовода Марію Воробчак, директора музею «Берегиня» (Бурштин) Тамару Гусар, музейних працівників Анну Жолоб та Оксану Михальчук, столяра/реставратора Дмитра Харука, екскурсовода Галину Остащук, музейних доглядачів Марію Блинчук та Галину Недоступ.

Голова Івано-Франківського ОО ВУТ «Просвіта» Степан Волковецький за визначну роботу на ниві збереження культурної спадщини, активну громадянську позицію вручив найвищу просвітянську нагороду – медаль «Будівничий України» генеральному директору, науковому керівнику НЗ «Давній Галич» Олександру Береговському.

Цікавою була концертна частина. Кожен виступ був самобутньою перлиною народної творчості.

Загалом варто зазначити, що з кожним роком рівень фестивалю росте, програмні заходи стають цікавішими й сучаснішими – а це запорука того, що в наступному році ми знову зустрінемося на території давньої столиці Галицько-Волинського князівства, у Музеї народної архітектури та побуту Прикарпаття.

Андрій ЧЕМЕРИНСЬКИЙ

ЮВІЛЕЇ

ПІСЕННЕ ДЖЕРЕЛО

Родинний колектив сім'ї Чічаків

У школі-ліцеї-інтернаті для обдарованих дітей із сільської місцевості відбулося свято «Співуча родина», яке проходило вже вдвадцяте. На нього зібралось майже 200 учасників, представників шкіл Снятинщини, Косівщини, Коломийщини, Рогатинщини, Долинщини, Городенківщини, Калуського, Тлумацького й Тисменицького районів, колективи яких по-родинному українською піснею, чудовою музикою і словом звеличували Божу Матір і рідний край.

Серед учасників було чимало родин, які беруть у ньому участь із перших років заснування фестивалю. А це родини Чічаків із Перегінська, Павлюків, Васкулів з Коломийщини, Косків з Калуського району. Журі та глядачі тепло зустрічали улюблені пісні «Родина», «Грай, бандуро», «Летіла зозуленька», «Виший, мамо, сорочку», «Колискова» та інші, в які кожен колектив вкладав любов, натхнення і частинку серця. Як сказала методист державного закладу «Навчально-методичний кабінет ПТО в Івано-Франківській області», ветеран освіти, яка постійно проводить це свято, Марія Михайлівна Парипа: «Маючи такі співучі родини й ентузіастів-учителів, активних, талановитих, закоханих у пісню дітей, ніколи не замулиться наше пісенне джерело і не згасне український дух».

Журі підбило підсумки й відзначило високий рівень виконавців. За результатами найкращими визнали родинний колектив Чічаків із Перегінської школи № 1 (гран-прі). Перші місця присвоїли колективам:

родині Гуменюк (Стецівська школа, Снятинський район),
родині Бенеш (ЗОШ № 3, м. Надвірна),
родині Торко (Кропивницька школа, Долинський район),
родині Бігун (ЗОШ № 11, м. Калуш),
родині Коско (Бережницька школа, Калуський район).

Всіх учасників відзначили грамотами й призами.

Любов ЗОРІНА

ВАРТО ЗНАТИ

ДЕ ЯКИЙ ҐРУНТ

Кожний городник хоче знати, який у нього ґрунт на ділянці. Оскільки аґрохімічних лабораторій нині катма, то визначити його можна за рослинами, які проростають найчастіше як бур'яни. У минулих номерах ішлося про те, що на вологих та глинистих ґрунтах споро ростуть матій-мачуха, хвощ польовий, м'ята польова, а на ґрунтах нейтральної та слабокислої реакції – ромашка непахуча, пирій повзучий, редька польова, польовиця біла, манжетка, конюшина, повзучка.

А які рослини полюбляють збагачені азотом ґрунти…

ЛЮБИ І ЗНАЙ СВІЙ РІДНИЙ КРАЙ…

КАЛЕНДАР ПРОСВІТЯНИНА

ЧЕРВЕНЬ

1 ЧЕРВНЯ

Міжнародний день захисту дітей.

110 років від дня народження **Василя Величковського** (1903–1973), єпископа, редемпториста, уродженця м. Станиславів (тепер – м. Івано-Франківськ).

80 років від дня народження **Ольги Максимонько** (1933–2011), організаторки осередку «Просвіти» в Інституті післядипломної освіти, члена Правління обласного ТУМ, уродженки с. Цінева Рожнятівського району.

75 років від дня народження **Христини Фіцалович,** драматичної актриси і співачки, педагога, першої на Прикарпатті народної артистки України (1984), нині професора, завідувачки кафедри театрального мистецтва Інституту мистецтв Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, уродженки м. Калуш.

3 ЧЕРВНЯ

150 років від дня народження **Євгена Петрушевича** (1863–1940), громадсько-політичного діяча, голови Української Національної Ради ЗУНР у Станиславові (тепер – м. Івано-Франківськ), президента ЗУНР.

135 років від дня народження **Юліана Олесницького** (1878–1941), доктора права, адвоката, громадського діяча, довголітнього голови філії «Просвіти» у Станиславові.

5 ЧЕРВНЯ

Всесвітній день охорони навколишнього середовища.

365 років з часу **розгрому** українським військом під керівництвом Богдана Хмельницького **польської армії під Корсунем.**

6 ЧЕРВНЯ

День журналіста.

7 ЧЕРВНЯ

170 років з дня смерті **Маркіяна Шашкевича** (1811–1843), першого поета і просвітителя Галичини.

8 ЧЕРВНЯ

130 років від дня народження **Ольги Дучимінської** (1883–1988), письменниці, педагога, організаторки жіночих курсів, яка з 1977 року проживала й похована в Івано-Франківську.

130 років від дня народження **Антона Онищука** (1883–1937), етнографа, фольклориста, педагога, громадсько-культурного діяча, автора праць «Матеріал до гуцульської демонології» (1909), «З народного життя гуцулів» (1912) та інших, уродженця м. Коломия.

9 ЧЕРВНЯ

85 років від дня народження **Володимира Зваруна,** дириґента чоловічого хору «Червона калина», який став дипломантом Міжнародного фестивалю духовної пісні у Словаччині (1993), уродженця с. Красне Рожнятівського району.

11 ЧЕРВНЯ

65 років від дня народження **Дмитра Гриньківа** (1948–2012), поета, громадсько-політичного діяча, політв'язня, члена Спілки з дотримання Гельсінкських угод (1988), члена НСЖУ (1992) та члена НСПУ (1999), автора поетичних збірок «Подорож з червоного у синьо-жовте», «Панас Заливаха», лауреата літературних премій імені Тараса Мельничука, Леся Гринюка, Олекси Довбуша, уродженця с. Марківка Коломийського району.

12 ЧЕРВНЯ

80 років від дня народження **Богдана Катамая,** хорового дириґента, педагога, керівника чоловічої хорової капели «Червона калина» обласного об'єднання ВУТ «Просвіта» ім. Т. Шевченка, уродженця с. Ямниця.

80 років від дня народження **Романа Свистовича,** учителя вищої категорії, керівника шкільного туристського гуртка, автора низки методичних розробок з туризму, описів туристичних маршрутів, статей у пресі, уродженця с. Майдан (тепер – с. Міжгір'я) Богородчанського району.

13 ЧЕРВНЯ

Вознесіння Господнє.

110 років з дня смерті **Остапа Левицького** (1839–1903), письменника і перекладача, просвітнього діяча, члена-засновника Станиславівської філії «Просвіти».

14 ЧЕРВНЯ

35 років з дня смерті у США **Івана Голембйовського** (1896–1978), педагога, поручника УГА, викладача Української державної гімназії в Станиславові, члена «Просвіти».

15 ЧЕРВНЯ

175 років від дня народження **Йосипа Вітошинського** (1838–1901), хорового дириґента, організатора селянських хорів у Галичині, уродженця с. Красноїлля тепер Верховинського району.

125 років від дня народження **Гната Колцуняка** (1888–1937), мистецтвознавця, художника-орнаменталіста, члена етнографічної комісії НТШ, уродженця с. Яворів тепер Косівського району.

Підготував ***Петро АРСЕНИЧ***

(Далі буде)

ПОРИ РОКУ: ЧЕРВЕНЬ

ДОГОРИТЬ ЛИШ ВЕЧІРНЯ ЗОРЯ, А НА СХОДІ ВЖЕ НЕБО СВІТЛІЄ

За календарем першого червня у північній півкулі починається літо, у південній – зима. Кліматологи вважають початком літа в наших широтах дату переходу середньодобової температури повітря через плюс 15 градусів. А за астрономічним календарем літо починається з дня сонцестояння 22 червня, коли настають найдовші дні року. Та фенологія дає на це питання найточнішу відповідь. Досвідчене око помічає ті зміни в природі, за якими найточніше можна визначити як початок раннього літа, так і повний розпал цієї пори року. Кінець пізньої весни визначається осипанням яблуневого цвіту, а зацвітання червоної конюшини лучної та колосіння озимого жита свідчать про початок літа.

В червні розпочинається косовиця трав, дозрівають ягоди: спочатку полуниця, пізніше – чорниця і червона смородина. Куди не глянеш – усюди квіти: жовті, червоні, фіолетові… Жоден місяць не має стільки яскравих барв різноцвіття. Тому людина ніколи не перестане милуватися широким спектром фарб і тонів, а також незвичайною формою рослин і квітів. Закосичене пишною зеленню, вмите щедрими дощами, обласкане ніжним сонцем, йде до нас літо.

На Русі перший місяць літа звали ізоком, що в перекладі із давньослов'янської мови означає коник-цвіркун. І справді, симфонію цвіркунів у цю пору можна слухати від ранку до вечора. Має він, перший місяць літа, назву – червень, тобто червоний місяць. У цей період наші предки збирали з коренів граблика комаху-червеця. З неї потім виготовляли багряну фарбу, яку використовували для фарбування бойових прапорів.

У червні тільки-но догорить вечірня зоря, а на сході вже знову світліє небо, з'являється ніжно-рожева смуга – провісник нового дня. Недарма ж люди кажуть: «Зоря зорі руку подає».

Літо кладе сивину на жито, золотінь на пшеницю, озивається у лузі косою, а в полі – перепілкою. Довірливо дивиться воно навкруги синіми очима волошок, стелиться зеленню на городах, наливаються сонцем ягоди, черешні й вишні. На трав'янистих схилах, пасовиськах, лісових галявинах, узліссях цвіте королиця звичайна. А на луках, на заплавах річок ніби розлилися рожеві струмені та озерця – це масово зацвів ніжними торочкуватими квітами зозулин цвіт. Наче прислухаючись до брикотіння безлічі бджолиних крил, схиляючи серед смарагдових трав свої синьо-фіолетові дзвоникоподібні квіти, стоять різні види дзвіночків. А хіба можна уявити собі літо без пісенних волошок: синіх і білих, які в багатьох у серці спогад чудовий лишили.

Ознакою повного літа можна вважати цвітіння липи й калини. У червні відповідальна пора в житті звірів і птахів. У ці дні вони сповнені родинних турбот.

Тому в червні, як і в травні, продовжується сезон тиші й спокою. Категорично забороняється виходити на природу з собаками, випасати в лісі худобу. А під час сінокосу механізаторам необхідно приладнувати до косарок відлякувальні пристрої.

Літо вступило в свої права. Воно щедре, багате, ласкаве. Тож будьмо добрими й розумно використовуймо ці щедроти, багатство і красу.

НАРОДНІ ПРИКМЕТИ

Червень буде сухим, якщо перші два дні дощитиме.

Негода припиниться після вечірньої веселки; жимолость і трава вранці сильно пахнуть, нагідки закривають квітки, ворони настовбурчили пір'я, качки безперервно пірнають, кроти сильно риють нори, курчата ховаються – перед вологою погодою і дощем.

Соловей співав упродовж ночі, граки весь день граються і птахи кружляють високо в небі, бджоли вранці літають, роєм крутяться комарі – до гарної погоди.

Поспостерігайте за мурашками: скупчуються біля мурашника – до гарної погоди, шукають затемнених місць – до посухи, спішно замуровують ходи – до дощу.

Голосним кваканням жаби «дощ кличуть».

Червневі ночі теплі й з частими заграви – до рясних плодів. Добрий урожай віщують сильні роси, а часті тумани – достатньо грибів.

1 червня (Федота): дуб «шапку» одягає – до врожаю вівса. Досівають огірки.

3 (Олени): негода – до такої ж осені. Цього дня сіють льон.

5 червня: масово з'являються ґедзі – до врожаю огірків. Багато комарів – урожай ягід, мошки – грибів.

14: дощ, то так триватиме до кінця місяця і щедрим буде урожай льону.

16 (Лук'яна): полудневий вітер – на врожай ярових, північно-західний – на вогке літо, західний – до різних хвороб, дощ – до врожаю грибів.

25 (Онуфрія): завершували першу косовицю і сівбу гречки.

27: негода, то дощитиме ще сім тижнів.

30: погода дощова, то й зима буде сніжною.

Подав ***Ярослав ГЛАДУН,*** *професор*